

YTTRANDE

Datum 2016-06-02

Dnr 1601181

1 (17)

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss. Betänkandet "Låt fler forma framtiden" (SOU 2016:5)

Sammanfattning

2014 kom ett utredningsdirektiv utifrån att det finns ett behov av att utveckla den svenska demokratimodellen i takt med att samhället utvecklas. Betänkandet "Låt fler forma framtiden" (2016:5) är ute på remiss. Region Skånes politiker har i sin praktik bejakat utvecklingen mot större inslag av delaktighet och samtal med medborgare. Region Skåne anser att betänkandet svarar upp mot sitt direktiv och har förutsättningar att bidra till omfattande samtal och diskussioner bland såväl politiker som tjänstepersoner och kan på så sätt bidra till att peka ut den fortsatta riktningen för utvecklingen av Sveriges demokratimodell. Förslag 11.5.1 som säger att *"fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut"* och att detta ska skrivas in i kommunallagen är särskilt viktigt och centralt för hela betänkandets inriktning.

Inledning

Den dåvarande regeringen (S) formulerade 1997 ett utredningsdirektiv som efterfrågade förslag till hur den svenska demokratimodellen skulle kunna få ett större inslag av delaktighet för medborgarna även mellan valen vilket så småningom utmynnade i utredningsbetänkandet "En uthållig demokrati" (SOU 2000:1). Det går att följa efterfrågan på detta ytterligare ett antal decennier bakåt i tiden. 2014 kom ett nytt utredningsdirektiv från regeringen (M, C, L, KD) utifrån att det finns ett behov av att utveckla den svenska demokratimodellen i takt med att samhället i stort utvecklas. I januari i år kom denna utrednings betänkande "Låt fler forma framtiden" (2016:5).

Region Skåne har sedan bildandet 1999 successivt utvecklat sitt arbete med att möjliggöra delaktighet för medborgarna även mellan valen. Region Skånes politiker har i sin praktik bejakat utvecklingen från den renodlade representativa demokratin till en demokratimodell med större inslag av delaktighet och samtal med medborgare som en del av den politiska beslutsprocessen.

Region Skåne anser att demokratiutredningens betänkande svarar upp mot det som efterfrågades i dess direktiv. Betänkandet har förutsättningar att bidra till omfattande samtal och diskussioner bland såväl politiker som tjänstepersoner och kan på så sätt bidra till att peka ut den fortsatta riktningen för utvecklingen av Sveriges demokratimodell. Betänkandets bakgrundsbeskrivningar är informativa och klagörande, resonemangen i betänkandet är överlag tydligt formulerade samt förslag och bedömningar väl argumenterade för. En försiktighet i formuleringar av förslag och bedömningar, av respekt för det kommunala självstyret, noteras.

Nedan återges kapitelrubriker samt utredningens förslag och bedömningar ordagrant för att underlätta läsarens orientering. För fördjupad läsning av utredningens resonemang hänvisas till betänkandet. Respektive förslag och bedömning följs av Region Skånes yttrande i kronologisk ordning. Region Skåne avstår från yttrande några fall där i första hand den primärkommunala eller den statliga nivån berörs alternativt de politiska partierna. Region Skånes argumentation för yttrandena är genomgående kortfattade för att på regeringskansliets anmodan underlätta arbetet med att sammanställa remissvaren. I några fall ställer sig Region Skåne positivt till förslag eller bedömning utan att understryka särskilda skäl för det vilket innebär ett stöd för betänkandets argumentation.

Kapitel 3: Om delaktighet och jämlikt inflytande

3.6.1 Nytt mål för demokratipolitiken

Utredningens förslag: Målet för demokratipolitiken ersätts med följande mål: En hållbar demokrati som kännetecknas av delaktighet och jämlikt inflytande. Målsättningen med en hållbar demokrati uppnås genom specifika delmål.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

3.6.2 Tillsätt en maktutredning

Utredningens förslag: En maktutredning tillsätts för att sammanställa kunskap om hur maktförhållandena i det svenska samhället har förändrats sedan millenniumskiftet och för att analysera hur pågående samhällsförändringar kan påverka maktförhållandena på sikt.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Kapitel 5: Valdeltagande och politiskt engagemang mellan valen

5.5.1 Insatser för ett jämlikt politiskt deltagande.

Utredningens förslag: I syfte att skapa jämlika förutsättningar för ett aktivt deltagande bör regeringen utöka stödet till organisationer i det civila samhället som arbetar med att öka det politiska deltagandet. Regeringens satsning på lokala resurscenter kan ha en viktig betydelse för demokratiutvecklingen och för att denna insats ska kunna påverka den politiska jämlikheten ska satsningen utökas och omfatta fler organisationer och stadsdelar.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

5.5.3 Tillträdet till allmänna platser

Utredningens bedömning: Det är viktigt att allmänheten har tillgång till tillförlitlig information om de bestämmelser som gäller för politiska möten och demonstrationer. Kommuner bör informera om vad som gäller på sin webbplats.

Region Skånes yttrande: Även om det finns anledning att se över valdeltagande är Region Skåne tveksam till att regionen på sin webbplats ska informera om vad som gäller för politiska möten och demonstrationer. Det kan inte vara regionens uppgift att informera om föreskrifter som annan myndighet ansvarar för.

5.5.4 Insatser för ett ökat valdeltagande.

Utredningens bedömning: Valdeltagandet har ökat, men skillnader kvarstår mellan olika väljargrupper. Det offentliga bör därför fortsatt verka för ett högt och mer jämlikt valdeltagande. Det kan exempelvis ske genom satsningar på att stärka kunskapen om demokratin, stimulera det politiska intresset och öka valdeltagandet bland unga och utrikes födda. Vi anser vidare att partierna bör redovisa hur de har använt det stöd som fördelas till partierna för informationsinsatser inför allmänna val.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Det finns anledning att se över valdeltagandet i alla grupper i samhället som uppvisar ett lågt valdeltagande.

Kapitel 6: De politiska partierna

6.8.4 Gör en bred översyn av partistödet och ledamotsstödet.

Utredningens bedömning: En förnyad översyn av partistödet och ledamotsstödet bör genomföras. Syftet med översynen bör vara att klargöra hur de olika stöden fördelas, i vilken mån de olika formerna av partistöd används på ett ändamålsenligt sätt och om det finns skäl att göra förändringar eller förtydligande i gällande regelverk.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne menar dock att det först bör göras en utvärdering av vad den lagändring som genomfördes 2014 har inneburit.

Kapitel 7: De förtroendevalda och den sociala representativiteten

7.6.1 Jämställdheten i kommunala organ och i kommunala bolagsstyrelser.

Utredningens bedömning: Den förbättring som skett under senare år när det gäller jämställdheten i styrelser och nämnder i kommuner och landsting samt för ordförandeposter ger inte någon anledning att föreslå tvingade åtgärder såsom kvotering. Däremot är den bristande jämställdheten i styrelserna i de kommunala bolagen ett problem. För att könsbalansen i de kommunala bolagens styrelser ska bli jämnare kan partierna samordna sina nomineringsprocesser. Kommunerna och landstingen bör eftersträva en könsfördelning i styrelserna på minst 40 procent.

Region Skånes yttrande: Region Skåne vill framhålla att det är de politiska partierna som förfogar över sin nomineringsprocess och därmed de enskilda partiernas uppgift att arbeta för jämställdhet i alla politiskt tillsatta organ och bolagsstyrelser.

Region Skåne menar att det är viktigt att kvinnor och män ges lika goda förutsättningar att ingå i kommunala bolagsstyrelser och övriga nämnder och styrelser i både kommuner och landsting.

7.6.2 Uppföljning av den sociala representativiteten och förtroendevaldas villkor i den nationella och lokala politiken.

Utredningens förslag: Den sociala representativiteten i de politiska församlingarna på nationell och lokal nivå ska en gång per mandatperiod följas upp av SCB.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Region Skåne menar att uppföljning kan leda till uppmärksamhet kring frågan och på så sätt bidra till en positiv utveckling.

7.6.3 Kommunernas och landstingens arbete för en förbättrad social representativitet.

Utredningens bedömning: Fullmäktige eller styrelsen bör verka för att fler kvinnor, utrikes födda, unga och äldre ska vilja ta förtroendeuppdrag och kandidera till tyngre uppdrag.

Region Skånes yttrande: Region Skåne vill framhålla att även de nationella minoriteterna utgör prioriterade grupper i detta sammanhang, men understryker åter att det är de politiskpartierna som förfogar över sin nomineringsprocess och därmed de enskilda partiernas uppgift att arbeta för jämställdhet och representativitet i alla politiskt tillsatta organ och bolagsstyrelser.

Kapitel 8: De förtroendevaldas villkor

8.3.1 Värdet av ett stort antal förtroendevalda

Utredningens bedömning: Antalet förtroendeuppdrag i kommuner och landsting bör inte minska ytterligare. Det är betydelsefullt att kommuner och landsting behåller en nämndstruktur som ger möjlighet för oerfarna förtroendevalda att skolas in i politiken.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill understryka betydelsen av denna bedömning för att skapa neutralitet mellan, i vissa fall mycket, olika yrkesgruppers möjligheter att engagera sig politiskt samt för möjligheterna att öka den sociala representativiteten. Skiftarbete, kulturarbete och egenföretagande utgör några exempel på skilda yrken med skilda förutsättningar. Det finns anledning att närmare utreda varför det är vanligare att offentliganställda har politiska uppdrag.

8.3.3 Underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina förtroendeuppdrag

Utredningens bedömning: Kommuner och landsting bör underlätta för förtroendevalda att fullgöra sina uppdrag vid sidan av heltidsarbete eller hem- och familjesysslor.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill understryka betydelsen av denna bedömning för att skapa neutralitet mellan, i vissa fall mycket, olika yrkesgruppers möjligheter att engagera sig politiskt samt för möjligheterna att öka den sociala representativiteten. Skiftarbete, kulturarbete och egenföretagande utgör några exempel på skilda yrken med skilda förutsättningar. Det finns anledning att närmare utreda varför det är vanligare att offentliganställda har politiska uppdrag.

8.3.4 Underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn

Utredningens bedömning: Kommuner och landsting kan underlätta för förtroendevalda med barn i behov av tillsyn genom att besluta om mer generösa regler för förskola och barnomsorg.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill understryka betydelsen av denna bedömning för att skapa neutralitet mellan, i vissa fall mycket, olika yrkesgruppers möjligheter att engagera sig politiskt samt för möjligheterna att öka den sociala representativiteten. Skiftarbete, kulturarbete och egenföretagande utgör några exempel på skilda yrken med skilda förutsättningar. Det finns anledning att närmare utreda varför det är vanligare att offentliganställda har politiska uppdrag. Region Skåne vill även betona att om kommuner fattar beslut om regler för förskola och barnomsorg ska likabehandling gälla så långt det är möjligt.

8.3.6 Introduktionsutbildning för nya förtroendevalda

Utredningens bedömning: För att tillförsäkra att nya förtroendevalda är förberedda inför sitt uppdrag kan kommuner och landsting erbjuda introduktionsutbildningar.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

8.3.7 Kommuner och landsting ska verka för en trygg och säker miljö för de förtroendevalda

Utredningens förslag: Kommunallagen ska innehålla en bestämmelse om att kommuner och landsting ska verka för att förtroendevalda ska kunna fullgöra sina uppdrag under trygga och säkra former.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

8.5.1 Ersättning för inkomstbortfall ska omfatta hela inkomsten.

Utredningens bedömning: Det är viktigt att kommunerna och landstingen följer bestämmelserna om att de förtroendevalda har rätt till skälig ersättning för den pension och de semesterförmåner som de förtroendevalda förlorar på grund av sina uppdrag. Fullmäktige i samtliga kommuner och landsting bör fatta beslut i enlighet med 4 kap. 13 § KL att tillämpa schablonersättningar för bl.a. egenföretagare. Ersättningen kan omfatta en viss del av den tid som en förtroendevald utför för att kommunicera med medborgare.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill understryka betydelsen av denna bedömning för att skapa neutralitet mellan, i vissa fall mycket, olika yrkesgruppers möjligheter att engagera sig politiskt samt för möjligheterna att öka den sociala representativiteten. Skiftarbete, kulturarbete och egenföretagande utgör några exempel på skilda yrken med skilda förutsättningar. Det finns anledning att närmare utreda varför det är vanligare att offentligtanställda har politiska uppdrag.

8.5.2 Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna.

Utredningens förslag: Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga. Fullmäktige ska om ledighet beviljas besluta om hur lång tid ledigheten ska pågå och om arvode, pension och ekonomiska förmåner ska utgå under ledigheten. Fullmäktige får utse en ersättare i nämnder och styrelse för den ledige under ledighetsperioden.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Region Skåne vill understryka betydelsen av denna bedömning för att skapa neutralitet mellan, i vissa fall mycket, olika yrkesgruppers möjligheter att engagera sig politiskt samt för möjligheterna att öka den sociala representativiteten. Skiftarbete, kulturarbete och egenföretagande utgör några exempel på skilda yrken med skilda förutsättningar. Det finns anledning att närmare utreda varför det är vanligare att offentligtanställda har politiska uppdrag.

Kapitel 9: Den lokala politikens organisering

9.3.1 Fullmäktige som granskare av styrelsen och nämnderna.

Utredningens bedömning: Fullmäktige bör ha tillräckliga befogenheter att granska och utkräva ansvar. Fullmäktige kan upparbeta en praxis för den interna granskningen av maktutövningen.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

9.3.2 Förtydliga ordföranden i styrelsens liksom övriga kommunal- och landstingsråds funktion.

Utredningens bedömning: Fullmäktige bör besluta om en uppdragsbeskrivning för ordföranden i styrelsen och nämnderna samt övriga förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer inte bedömningen. Frågan bör hanteras inom ramen för det kommunala självstyret.

9.3.4 Fullmäktige bör regelbundet arrangera allmänpolitiska debatter.

Utredningens förslag: Fullmäktige ska kunna hålla debatter utan samband med annan handläggning. Fullmäktigepresidiet kan fatta beslut om att kalla till debatt samt om vilket eller vilka ämnen som debatten ska omfatta.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Kapitel 10: Deltagande och inflytande på nationell nivå

10.4.1 Underlätta deltagandet i remiss, samråd och hearings.

Utredningens bedömning: Det är viktigt att Regeringskansliet breddar urvalet av organisationer som bjuds in till att delta i remissprocesser, samråd och hearings och verkar för att nå ut till organisationer som annars inte gör sin röst hörd.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Den statligt reglerade regionala kultursamverkansmodellen innebär ett institutionaliserat deltagande för kulturaktörer och föreningsliv som skapat goda erfarenheter och kan tjäna som ett exempel för när staten initierar dialogaktiviteter på nationell nivå. Enskilda medborgare bör betraktas som en särskild kategori, utöver organisationer, som har rätt att delta även på nationell nivå.

10.4.2 Utveckla digitala verktyg för deltagande och e-förvaltning.

Utredningens förslag: En arbetsgrupp sätts upp inom Regeringskansliet med uppdrag att utveckla digitala verktyg för remisshantering, samråd, hearings och konsultation. Arbetsgruppen ska också lämna förslag på hur Regeringskansliets elektroniska förvaltning kan utvecklas.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

10.4.3 Ge utredningar bättre förutsättningar att inhämta åsikter och intressen från allmänheten.

Utredningens bedömning: Utredningar bör få tydligare instruktioner att samråda med det civila samhället. För att möjliggöra en dialog med berörda intressenter och en bredare allmänhet är det viktigt att utredningar får tillräckligt med tid för att genomföra sina uppdrag.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

10.6.2 Folkmotion bör införas i riksdagen.

Utredningens förslag: Medborgerlig förslagsrätt, s.k. folkmotion, bör införas i riksdagen. En utredning tillsätts med uppdrag att genomlysna frågan om folkmotion och ta fram ett förslag till ändringar i Riksdagsordningen.

Region Skånes yttrande: Region Skåne avstyrker förslaget.

Region Skånes grundläggande inställning till utvecklingen av den svenska demokratimodellen är att medborgarna ska bli mer delaktiga i de politiska processerna även mellan valen. En formell rättighet att lämna synpunkter och förslag till riksdagen är dock att gå för långt.

10.6.3 Stärk insynen i riksdagens arbete.

Utredningens bedömning: Riksdagen bör verka för att allmänheten har god insyn i riksdagens arbete.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Kapitel 11: Medborgardialog och samråd i kommuner och landsting

Förslagen om formalisering av medborgardialoger bör problematiseras då detta förslag i grunden handlar om att minska representativiteten i det politiska systemet, och det finns enligt oss skäl att tvivla på om det får den avsedda effekt som utredaren avser.

11.5.1 Medlemmarna ska ha förutsättningar att delta

Utredningens förslag: Fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Region Skåne menar att förslaget innebär ett viktigt steg från att medborgarna endast delvis har formell rättighet att lämna synpunkter till att den rättigheten formuleras som en generell demokratisk princip i kommunallagen. Steget är viktigt och har stort signalvärde även om konkretiseringen av det överläts till kommuner och regioner/landsting. Förslaget innebär ett erkännande av alla medborgares kunskaper och erfarenheter.

11.5.2 Den medborgerliga delaktigheten bör hanteras av fullmäktige
Utredningens bedömning: Den medborgerliga delaktigheten bör hanteras inom ramen för de folkvaldas forum, nämligen under beredningen av ärenden till fullmäktige. Förslaget om att verka för att medlemmarna ska ha förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut ska ses som en demokratisk princip.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Utgångspunkten är att det är fullmäktige eller ansvarig nämnd som ska besluta om vilka frågor som lämpar sig för medborgardialog och vilka former denna ska ha.

11.5.3 Riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras

Utredningens bedömning: Fullmäktige bör anta riktlinjer eller principer för hur samråd och medborgardialoger ska genomföras. Riktlinjerna bör vara tydliga och innehålla syftet och målsättningen med samråden och medborgardialogerna, i vilka ärenden samråd och medborgardialog ska genomföras och hur resultaten ska dokumenteras och kommuniceras. Kommunerna och landstingen bör särskilt säkerställa att samråden och dialogerna är öppna och tillgängliga för alla samt att åtgärder vidtas för att säkra den politiska jämlikheten.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Precis som för kommuners och regioner/landstings andra ansvarsområden bör nationella rekommendationer och standarder utvecklas i samarbete med SKL. Region Skåne menar att bedömningen hade vunnit på ett tydligare perspektiv på kommuners och regioner/landstings interna arbete. Riktlinjer eller principer blir fullt verksamma först när den interna organiseringen av arbetet blir tydliggjord. Formerna för människors deltagande har stor betydelse för resultatet.

Region Skåne anser att i den mån frågor om privat och offentlig regi, kort och lång sikt, ekonomiska förutsättningar, hög innovationstakt etcetera skapar komplexitet och ett behov av experters sakkunskap ska det inte ses som oöverkomliga hinder utan som utmaningar som går att hantera inom ramen för dialogaktiviteter som inkluderar medborgarna.

11.5.4 En genomtänkt sammanhållen demokratipolicy

Utredningens bedömning: Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra synpunkter inför beslut motiverar ett systematiskt och genomtänkt demokratifrämjande arbete. Ett sätt är att använda olika forum inom beredningsprocessen, såsom medborgarråd. Ett demokratifrämjande arbete kan vidare underlättas genom att fullmäktige antar en demokratipolicy.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne menar att bedömningen kunde ha förtydligats ännu mer. Kommuners och regioner/landstings befintliga ansvar för att demokrati och

politik fungerar innebär till exempel att demokratiutveckling och medborgardialog ska ha status av ordinarie verksamhet snarare än tillfälliga projekt.

Region Skåne vill också understryka att det demokratifrämjande arbetet kommer att kräva omfattande kommunikationsinsatser, inte minst när det gäller anpassning av information till unga, socioekonomiskt svaga grupper, utrikes födda, funktionsnedsatta, nationella minoriteter etcetera. Kommunikationsinsatserna är viktiga för att skapa förtroende kring det demokratifrämjande arbetet och det bör förtydligas att det genererar kostnader utöver de som är direkt kopplade till dialogaktiviteter.

11.5.5 Medborgarrådets syfte bör klargöras

Utredningens bedömning: För att medborgarrådets syfte och form ska bli tydliga finns det ett värde i att reglementen för råden antas av fullmäktige.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill lyfta fram fristående partipolitiskt och religiöst obundna ideella organisationer som en grupp som i högre grad kan utgöra medborgarråd vilket bland annat stöds av den nationella respektive de lokala överenskommelser som är gjorda med den idéburna sektorn. Den idéburna sektorns funktion som ”demokratiskola” skulle på så sätt bli än tydligare. Region Skåne menar att de nationella minoriteterna utgör grupper som är aktuella att ingå i medborgarråd.

11.5.6 Information om demokratisk delaktighet på webben

Utredningens bedömning: Kommuner och landsting bör på sin webbsida ha en plats där all information och alla redskap som är relevanta för den demokratiska delaktigheten bland de som bor och verkar i kommunen eller i en kommun inom landstinget görs tillgänglig.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne vill understryka att fler kommunikationsinsatser än publicering på en dedikerad del av sin webbsida behövs för att uppnå önskvärd kännedom om de demokratiska verktygen bland befolkningen. Den egna webbsidan har över tid snarast fått färre besökare som går in för att orientera sig kring den politiska beslutsprocessen och demokrati och fler som söker efter den offentliga servicens utbud.

Politik och demokratiutveckling finns dessutom många gånger redan samlat på kommuner och regioner/landstings webbsidor om än det fortfarande kan bli mer användarvänligt. Användningen av internet utvecklas ständigt. Informations- och kunskapshöjande insatser som efterfrågas behöver ses i ett bredare perspektiv. Lämpliga kanaler för dylika folkbildande insatser kan vara skolor, vuxenutbildning och nationella ”kampanjer” på demokratitemat.

Kapitel 12: Det förstärkta folkinitiativet

Förslagen om förstärka folkinitiativ bör problematiseras då detta förslag i grunden handlar om att minska representativiteten i det politiska systemet, och det finns enligt oss skäl att tvivla på om det får den avsedda effekt som utredaren avser.

12.7.1 Underlätta insamlingen av namnunderskrifter

Utredningens förslag: Det ska inte vara nödvändigt för initiativtagare att uppvisa egenhändiga namnteckningar. Det ska vara möjligt att samla in underskrifter via internet.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Region Skåne menar att det är värdefullt med en teknikneutral syn på insamling av namnunderskrifter.

12.7.2 En nationell webbplats för namninsamling upprättas

Utredningens förslag: En nationell webbplats ska inrättas som ska kunna användas för namninsamling av folkinitiativ. Den nationella webbplatsen ska tillhandahålla formulär för att registrera folkinitiativ och folkmotioner och för att underteckna initiativ eller motioner med e-legitimation. Ett uppdrag för att upprätta och ansvara för den nationella webbplatsen ska ges till Länsstyrelsen i Västra Götaland. Behandling av personuppgifter ska kunna ske för att tillhandahålla en tjänst för namninsamling.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Förslaget svarar upp mot rådande engagemangsformer som sociala medier och kan som ett komplement till andra insatser bidra till att stimulera det demokratiska deltagandet. I betänkandet föreslås även att kommunernas och regionerna/landstingens fysiska anslagstavlor ska ersättas av elektroniska. Region Skåne vill poängtera att detta ställer stora krav på digital mognad hos kommuner och regioner/landsting för att kunna fånga upp besökarnas beteenden och för att leva upp till krav på användarvänlighet på webbplatserna. Det krävs betydande kommunikationsinsatser för att göra denna förflyttning av demokratifrågornas betydelse hos medborgarna som förslaget som helhet innebär.

12.7.3 Fortsatt krav på att personnummer ska anges

Utredningens bedömning: Folkinitiativet måste omfatta uppgifter om initiativtagarnas personnummer.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

12.7.4 Fastställa antalet underskrifter som krävs

Utredningens förslag: Vid fastställandet av antalet erforderliga namnunderskrifter för att väcka ett folkinitiativ ska antalet röstberättigade kommun- eller landstingsmedlemmar anses vara det antal röstberättigade som fanns i kommunen eller landstinget på valdagen vid det senaste ordinarie valet.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

12.7.5 Publicering av pågående folkinitiativ på kommunens eller landstingets hemsida

Utredningens bedömning: För att allmänheten ska få information om pågående initiativ och för att stimulera opinionsbildning och politisk debatt om den aktuella frågan kan kommuner och landsting publicera ett pågående folkinitiativ på sin webbplats.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne menar att det bör vara ett krav att information om ett folkinitiativ som berör kommunen eller regionen/landstinget lämnas på dess hemsida. Tillika bör det vara ett krav att kunna kommentera folkinitiativet.

12.7.6 Samråd vid formulering av fråga

Utredningens bedömning: Om folkomröstningen väckts genom folkinitiativ bör samråd ske med initiativtagarna inför det att beslut fattas om frågan och de svarsalternativ som ska ställas till de röstberättigade.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne menar att samrådet bör vara obligatoriskt. Det är viktigt att utnyttja möjligheten att reda ut missförstånd samt öka kunskaperna i frågan för att på så sätt undvika ”onödiga” konflikter utan att konsensus eftersträvas.

12.7.7 Uttalande om resultatet i den kommunala folkomröstningen

Utredningens bedömning: För att undvika konflikter och missnöje rörande fullmäktiges beslut efter en folkomröstning kan de politiska partierna i en kommun eller i ett landsting före en lokal folkomröstning deklarerat under vilka förutsättningar de avser att följa resultaten av folkomröstningen. En riktlinje för detta bör vara ett valdeltagande på över 50 procent.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne menar att det bör vara fullmäktige som klargör vad som ska gälla för folkomröstningen.

12.7.8 Lagen om kommunala folkomröstningar bör ses över

Utredningens bedömning: Lagen om kommunala folkomröstningar bör ses över i särskild ordning.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

12.7.9 Försöksverksamhet med e-röstning

Utredningens bedömning: Försöksverksamhet med e-röstning i kommunala folkomröstningar bör genomföras.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne understryker vikten av att kritiskt granska hur ett sådant försök påverkar deltagandet.

Kapitel 13: Medborgarförslag och folkmotion

Förslagen om folkmotioner bör problematiseras då detta förslag i grunden handlar om att minska representativiteten i det politiska systemet, och det finns enligt oss skäl att tvivla på om det får den avsedda effekt som utredaren avser.

13.5.1 Folkmotion ersätter medborgarförslag

Utredningens förslag: Ett nytt verktyg ska införas i kommunallagen för att främja dialogen mellan väljare och förtroendevalda, en möjlighet att väcka ett ärende i fullmäktige genom en folkmotion. Ärende i fullmäktige får väckas om en folkmotion får stöd av minst en procent av de folkbokförda i kommunen eller i lands-tinget. Det är antalet folkbokförda den siste december året före det år som folkmotionen lämnas in som är utgångspunkten vid beräkningen av en procent. Folkmotionen ska vara skriftlig, ange den aktuella frågan och undertecknas av motionärerna samt innehålla uppgifter om när undertecknandet gjorts, namnförtydliganden, personnummer och uppgift om deras adresser. Möjligheten att stödja en folkmotion ska ges i sex månader. En folkmotion bör beredas så att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att folkmotionen väcktes. Fullmäktige ska ges möjlighet att överlåta till styrelse eller annan nämnd att besluta i ärenden som väckts genom folkmotion, utom i de fall som avses i 3 kap. 9 § KL, dvs. ärenden som är av principiell beskaffenhet eller av större vikt för kommunen eller landstinget. Styrelse eller en nämnd som handlägger sådana ärenden ska minst en gång om året informera fullmäktige om de beslut som fattats i ärendena. Folkmotion ersätter medborgarförslag och bestämmelserna om medborgarförslag ska upphävas.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget i stort, men anser att kommuner, landsting och regioner själva ska få avgöra om de vill inför folkmotion.

Region Skånes grundläggande inställning till utvecklingen av den svenska demokratimodellen är att medborgarna ska bli mer delaktiga i de politiska processerna även mellan valen. En formell rättighet att lämna synpunkter och i form av en folkmotion kan vara ett naturligt steg i den riktningen. Det är även viktigt att de formella rättigheterna ser likadana ut över hela landet såsom är fallet med folkinitiativet och även samrådsförfarandet enligt plan och bygglagen. Region Skåne vill understryka att folkinitiativet och medborgarförslaget endast lett till förslag i ringa omfattning varför förslaget om folkmotion bör ses som ett principiellt viktigt men kompletterande förslag till andra former för delaktighet som engagerar betydligt större delar av befolkningen.

Region Skåne anser att de kommunikationsinsatser som behövs under hela hanteringen av folkmotioner behöver förtydligas. Ju mer specifikt arbete i form informationsinsatser, översättningar etcetera som krävs för respektive

folkmotion desto större riskerar kostnaderna att bli. Det visar inte hela bilden om fokus stannar på tekniken, den i sig leder inte demokratin framåt. Det är av stor vikt att kritiskt granska hur införandet av folkmotion påverkar det demokratiska deltagandet.

13.5.2 Synpunktshantering bör införas i kommuner och landsting

Utredningens bedömning: För att ta emot alla medborgarnas synpunkter eller klagomål om kommunens eller landstingets verksamhet kan en förslagslåda införas av kommuner och landsting.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Kapitel 14: Ungas delaktighet och inflytande

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Utredningens förslag: En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022.

Försöksverksamheten ska genomföras i kommuner som efter ansökan till regeringen och beslut i fullmäktige väljer att ingå i försöksverksamheten. Försöksverksamheten ska följas upp och utvärderas av regeringen efter valet 2022 i särskild ordning. Försöksverksamhetens framgång ska bedömas efter valdeltagandets nivå, dess förmåga att engagera unga till att ta förtroendeuppdrag i kommunen och andra relevanta demokratieffekter.

Region Skånes yttrande: Region Skåne avstyrker förslaget.

14.8.2 Unga ska ges reella möjligheter till inflytande i kommuner och landsting

Utredningens förslag: Förslaget om att fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut innebär att kommunerna och landstingen också bör tillförsäkra sig om att ungas perspektiv kommer till uttryck i beslutsprocesser.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.

Region Skåne vill betona vikten av politisk jämlikhet i deltagandet på samma sätt som betonas för befolkningen i stort i kapitel 11.

14.8.3 En genomtänkt och sammanhållen ungdomspolicy

Utredningens bedömning: För att ungas perspektiv ska få ett konkret genomslag i det politiska beslutsfattandet bör kommuner och landsting anta en policy eller en handlingsplan för den lokala ungdomspolitiken.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

Region Skåne menar att unga ska uppmärksammas särskilt utifrån att de inte har en självklar röst i många sammanhang för att de är just unga och samtidigt bör unga så långt som möjligt behandlas och jämföras med andra grupper i samhället på så lika villkor som möjligt.

14.8.4 Öka skolelevers kunskaper om formerna för medborgerligt inflytande
Utredningens förslag: För att öka kunskapen om hur kommuner och landsting fungerar och om formerna för medborgerligt inflytande ska kunskap om den lokala demokratins funktionssätt ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.
Region Skåne vill poängtera att skolan är en viktig aktör i det demokratiska samhället. Skolans möjligheter att kompensera för elevers olika bakgrund samt skola in eleverna i demokratin såväl i teori som praktik kan aldrig fullt ut kompenseras för senare med hjälp av tekniska lösningar, webbplatser eller kommunikationsinsatser.

14.8.5 Samverkan mellan skolor och den lokala politiska förvaltningen
Utredningens bedömning: För att eleverna ska få en konkret förståelse för den lokala demokratins funktionssätt bör skolor i större utsträckning än i dag samverka med den politiska förvaltningen i kommuner och landsting och träffa företrädare för de politiska partierna på lokal nivå.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.
Region Skåne framhåller att detta arbete är viktigt och bör ske i samverkan mellan kommun och landsting.

14.8.6 Skolelevers kunskaper i kritisk granskning och källkritik ska öka
Utredningens förslag: För att kunskapen om kritisk granskning och källkritik ska öka bland skolelever ska kritisk granskning och källkritik ingå som en av insatserna i det nationella skolutvecklingsprogrammet.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget.
Region Skåne vill poängtera att skolan är en viktig aktör i det demokratiska samhället. Skolans möjligheter att kompensera för elevers olika bakgrund samt skola in eleverna i demokratin såväl i teori som praktik kan aldrig fullt ut kompenseras för senare med hjälp av tekniska lösningar, webbplatser eller kommunikationsinsatser.

14.8.7 Stärk ungas egen organisering, föreningskunskap och främja föreningsengagemanget i skolan
Utredningens bedömning: Ungas rätt att liksom andra medborgare gå samman för att ägna sig åt gemensamma intressen eller för att driva opinionsbildning och politik, såväl i skolan som på fritiden, bör uppmuntras, respekteras och stödjas.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.
Region Skåne anser att det hade varit möjligt och önskvärt att utveckla bedömningen med mer utvecklade förslag kring hur ungas förutsättningar kan stärkas.

Kapitel 15: Delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning

15.7.1 Demokratisk delaktighet ska utgöra ett mål i funktionshinderspolitiken

Utredningens förslag: I syfte att säkerställa att den demokratiska delaktigheten får större utrymme i funktionshinderspolitiken bör demokratisk delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning utgöra ett eget mål i den kommande funktionshindersstrategin.

Region Skånes yttrande: Region Skåne tillstyrker förslaget. Region Skåne anser att det är viktigt att så långt som möjligt skapa neutralitet mellan olika gruppers möjligheter till politisk delaktighet.

15.7.2 Insatser för att öka valdeltagandet för personer med funktionsnedsättning

Utredningens bedömning: Personer med funktionsnedsättning röstar i lägre utsträckning än övriga befolkningen. Mot denna bakgrund bör insatser för att öka valdeltagandet i gruppen genomföras.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne anser att det är viktigt att så långt som möjligt skapa neutralitet mellan olika gruppers möjligheter till politisk delaktighet.

15.7.3 Rätt till särskilt stöd och särskild service vid genomförandet av politiska förtroendeuppdrag

Utredningens bedömning: Vid beräkningen av tid inom ramen för en behovsbedömning ska förtroendevalda med nedsatt funktionsförmåga som blivit beviljade insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken eller ledsagarservice enligt socialtjänstlagen (2001:453), om behoven inte tillgodoses på annat sätt, få tillgodoräkna sig tid som är direkt kopplad till att kunna fullgöra ett uppdrag som förtroendevald inom kommun, landsting eller riksdagen. Regeringen får meddela föreskrifter om bedömningen av hur antalet timmar ska beräknas.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen. Region Skåne anser att det är viktigt att så långt som möjligt skapa neutralitet mellan olika gruppers möjligheter till politisk delaktighet.

15.7.4 En utredning om behov av assistans i sekretessbelagda ärenden

Utredningens bedömning: Vissa förtroendevalda har en funktionsnedsättning som innebär behov av assistans för att de ska kunna tillgodogöra sig material före och under sammanträden. En utredning bör tillsättas för att se över förutsättningarna för förtroendevalda med funktionsnedsättningar som innebär behov av assistans att utöva sina uppdrag utan hinder för sekretess.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

15.7.5 Tillgängliga lokaler för politiska möten

Utredningens bedömning: Kommunen eller landstinget bör tillhandahålla tillgängliga lokaler för politiska möten, särskilt partigruppsmöten och nämndsammanträden.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

15.7.6 Ökad tillämpning av beslutsfattande på distans

Utredningens bedömning: Fullmäktige bör möjliggöra beslutsfattande på distans i fullmäktige och nämnder.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

15.7.7 Funktionshindersråd bör finnas i alla kommuner och landsting

Utredningens bedömning: Kommunerna och landstingen bör ha råd för samverkan med funktionshindersrörelsen. Fullmäktige bör anta reglementen för rådets funktion i den kommunala organisationen.

Region Skånes yttrande: Region Skåne stödjer bedömningen.

REGION SKÅNE

Henrik Fritzon
Ordförande

Alf Jönsson
Regiondirektör